

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Γ΄.

ΑΘΗΝΑ, ΣΑΒΑΤΟ, 18 ΤΟΥ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1912

ΑΡΙΘΜΟΣ 467

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΥΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΩΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ
ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Α. Ε. Κουβέντες — Τ' όμορφο και τ' ο χρήσιμο.
Ε. ΕΓΣΤΡΑΤΙΑΔΗΣ. Μάτια και σκέψη — (Τ' ό φυτό — 'Ο
σπουργίτης — 'Η ψευτιά).
Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ. Οι δειλοί τ'ης ζωής.
ΚΥΒΟΣ. 'Η έργατική νομοθεσία.
ETTORE MOSCHINO. Τριστόνος και 'Εξόλδη (μεταφρ.
Ν. Ποριώτης) συνέχεια.
ΔΗΜΟΣ ΝΗΣΙΩΤΗΣ. Στ'ό πατάρι.
Δ. Π. Π. 'Η προφορά τ'ων Λατινικών.
ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ. Πολιτική 'Επιθεώρηση.
ΛΥΔΟΣ ΠΟΛΔΒΡΟΣ. Τ'α φαρμάκια τ'ης Πάτμος και τ'ό
ρεμπελιό τ'ης Σμύρνης.
Α. ΤΡΑΝΟΣ. 'Η νεοελληνική ιδεολογία.
Ω. 'Από μιά δίκη.
Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ. — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

GUSTAV FALKE

ΟΙ ΔΕΙΛΟΙ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

(DIE SORGLICHEN)

Όντας τ' άγέρι του Μαγιού φυσούσε
Κ' ή άνοιξη στ'α λούλουδα γελοούσε,
Αύτοι ρωτούσαν: τ'ό καλοκαίρι
Ποιός ξέρει τάχατε τί θ'α μ'ας φέρει;

Κι όντας ό ήλιος έκαίγε, — χρυσάφια
Τ'α στάχια γυάλιζαν μ'εσ τ'α χωράφια —
'Αναστενάζανε συλλογισμένοι
Γι'α τ'ό χυνόπωρο πού περιμένει.

Ρήμαξε τ'ό χυνόπωρο τ'α φύλλα
Και στρώθηκε τ'ό χώμα μ'ε σαπίλα
Κι αύτοι κοιτάχτηκαν κ' είπανε μόνοι:
Σύντομα έρχεται τ'ώρα τ'ό χιόνι.

Δέν είπαν ψέματα — ξάφνου προβάλλει
'Ο κρύος γέροντας μ' άσπρο κεφάλι.
Τώρα, ταλαίπωροι, τώρα για πέστε,
Πέστε μου, σήμερα τί συλλογιέστε;

Στ'ό σπίτι κάθονται κουλουριασμένοι,
Τους πάγους καρτερούνε φοβισμένοι
Και συλλογιούνται πάνω άπ' τ'ό μαγκάλι:
Τάχατ' ή αύριο τί θ'α μ'ας βγάλει;

Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ

ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ

Τ' ΟΜΟΡΦΟ ΚΑΙ ΤΟ ΧΡΗΣΙΜΟ

Συνηθίζω νάχω, σ' ένα τραπεζάκι τ'ης κίμαρας
μου, μερικά ρόδα και μερικά μήλα. Ρόδα και μήλα,
στ'α μέρη αυτά όσα θές, κι ό,τι ώρα τ'α θές. Έπο-
χές πιά τ'ώρα δέν έχουν αυτά. Τη στιγμή λοιπόν πού
γράφω (Χριστούγεννα κοντά) έχω δυό τραντάφυλ-
λα, τ'α στερνά του περιβολιού μου, έχω και δυό τρία
μήλα τ'ης Καλλιφορνίας στ'ό τραπεζάκι. Κι όχι για
νά παρασαινώ συμβολικά τ'ην άγάπη μου και τ'ό
θαμασμό μου πρ'ος τ'όν Ψυχάρη, παρ'α έτσι άπό δι-
κό μου γούστο. Τ'α ρόδα για τ'ην όμορφιά τους, τ'α
μήλα για τ'ό φαει τους.

Βλέποντάς τα λοιπόν μιά μέρα, και μάλιστα τ'α
μήλα, έλεγα, Κοίταξε τί ώραία είναι και τ'α μήλα.
Μ'α κόκκινα είναι, κιτρινωπά είναι, μέρος κόκκινα
και μέρος κιτρινωπά, πάντα όμορφα είναι. Δέ λέω,
για τ'ό φαει τους τάχω εκεί, μ'α είναι και μ'α χαρά
νά τ'α βλέπης. Γιατί έτσι τ'α κανόνισε ή φύση, με-
ρικά άπό τ'α χρήσιμα πράματα να είναι κι όμορφα.

Άξαφνα μου φάνηκε σ'α να μ'ε κοίταζε τ'ό τραν-
τάφυλλο παραπονεμένα. Κι όχι παραπονεμένα, παρ'α
σ'α ναπορούσε μ'ε τ'ην άνοησία μου. Κι όσο τ'ό κοι-
ταζα τ'ό τραντάφυλλο τόσο καταλάβαινα κ' ίδιος μου
τ'ην άνοησία πού είπα, έτσι σ'α ν'άβαζα τ'αμάξι να
σίρη τ'άλογο. Σ'α να είτανε δ'α και τίποτις όμορφο
στ'όν κόσμο πού δέν είναι και χρήσιμο. Και μάλιστα
όσο π'ό όμορφο, τόσο και π'ό χρήσιμο.

Κι όχι να π'ης π'ως συλλογίστηκα π'ως βγάζει και
τ'ό ρόδο ροδοζάχαρες, τρανταφυλλόπητες και ροδό-
σταμα, άφου μπορεί και να μ'η μυρίζη καθόλου κι
ώσ τόσο νάχη μεγάλο όνομα και να ζητιέται, κ' υ-
πάρχουνε βέβαια τέτοια ρόδα. Μ'α χρήσιμο μόνο και
μόνο έξαιτίας τ'ην όμορφιά του. Και χρήσιμο, όχι
π'ου τ'ό πουλεί τάχα ό περιβολάρης κι όφελιέται, μ'α
έπειδ'η είναι όμορφο και μ'ας όφελει ή όμορφιά του.

Κ' έτσι έρχούμαστε στην έπιγραφή τ'ης κουβέν-
τας, π'ου είναι κ' ή βάση τ'ης, π'ου είναι κ' ή βάση
τ'ης ψυχής μας, τ'ου είναι μας. Γιατί και ψυχή και
ζωή θ'α κατανούσανε τ'ίσοι σωστοί άπό τ'ην άτρο-
φία χωρίς όμορφιά.

'Η γυναίκα, π'ου κατά τ'όν Πάλλη είναι π'ό πρα-

χτικιά από τὸν ἄντρα (ἄλλο θέμα αὐτὸ, κ' ἐλπίζω καμιά μέρα ἴδιος του νὰ μᾶς τὸ ἀναλύσῃ) τὸ κατὰλαβε ἀμέσως τὸ μαγικὸ αὐτὸ μυστικὸ, κι ἀπὸ τὴν ὄρα ποῦ φάνηκε στὸν κόσμον ἄρχισε νὰ καλλιερῆ τὴν ὁμορφιά της. Κ' ἔτσι μὲ τὸ ξετύλιγμα κατάντησε σήμερα νὰ εἶναι τὸ πιὸ ὁμορφο ρόδο καὶ κρῖνο καὶ φῶς ποῦ λάμπει στὸν κόσμον. Χρήσιμη, λέει; Μὰ τὸ κλειδί τοῦ κόσμου κρατᾷε στὰ ὠραῖα της χέρια

Θὰ μοῦ πῆτε τώρα πῶς εἶναι κοινοτοπίες αὐτές. Μὰ ἀν εἶναι κοινοτοπίες, γιατί δὲ μαθαίνετε τὰ παιδιὰ σας γράμματα μὲ ὁμορφα βιβλιαράκια, ὁμορφα ὅμως ἀπομέσα, (γιὰ νὰ μὴν ξεχνοῦμε καὶ τὸ μαρμαρένιο τάφο τοῦ Βαγγέλιου). Γιατί δὲν τὰ βάζετε νὰ καλλιερῶντε λουλούδια, ἃς εἶναι καὶ σ' ἓνα περιβολάκι δυὸ πηγές; Γιατί δὲν τὰ στέλνετε νὰ περπατήζουσε δυὸ τρεῖς ὥρες γιὰ νὰ δοῦνε μιὰ ὠραῖα τοποθεσία; Καὶ σὰ μιλεῖτε ἀνάμεσά σας, (ὄχι ἐσεῖς οἱ διὸ τρεῖς τῆς πέννας καὶ τοῦ πινελιοῦ, μὰ οἱ μύριοι τῆς ντουζίνας καὶ τοῦ καφενέ), γιατί δὲ ρωτιέστε γιὰ τὰ χίλια δυὸ ζητήματα τῆς τέχνης, τῆς κριτικῆς, τῆς αἰσθητικῆς, μὰ καὶ τῆς ἀναθροφῆς, τῆς κοινῆς μάθησης καὶ τῆς κοινῆς καλοζωίας ποῦ ἀπορροφῶντε σήμερα τὸ νοῦ κι ἀκονίζουσε τὴ γλώσσα τοῦ ἄλλου τοῦ κόσμου; Τέλος γιατί κατατρέχετε καὶ κακολογεῖτε σὰν παιδιὰ τοῦ δρόμου τὴ γλώσσα σας, ποῦ ἔτυχε νὰ εἶναι κι αὐτὴ ἀπὸ τὶς ὁμορφότερες τοῦ κόσμου;

Ἴσως εἶναι στᾶλήθεια κοινοτοπίες αὐτά. Μὰ τί νὰ γίνῃ, ἀφοῦ εἴμαστε κ' ἑμεῖς τόσο πίσω.

A. E.

Η ΠΡΟΦΟΡΑ ΤΩΝ ΛΑΤΙΝΙΚΩΝ

Μὲ χαρὰ μου εἶδα σ' ἓνα ἀπὸ τὰ περασμένα φύλλα τοῦ «Νουμά» πῶς ὁ Κορ Louis Roussel ἐτοιμάζει γραμματικὴ τῆς Δημοτικῆς μας Γλώσσας. Ὁ Κορ Roussel εἶναι γνωστὸς ἐδῶ ἦταν καθηγητῆς στὶς παραδόσεις τῶν Γαλλικῶν ποῦ ὠργάνωσε ἡ Γαλλικὴ Ἀρχαιολογικὴ Σχολὴ μὲ τόση ἐπιτυχία. Εἶχα τὴν εὐτυχία νὰ τὸν ἀκούσω σὲ δυὸ διαλέξεις ποῦ ἔκανε, χῶρια ἀπὸ τὶς παραδόσεις, μιὰ γιὰ τὸν Heredia καὶ μιὰ γιὰ τὴ «Γαλλικὴ Γραμματικὴ», διαλέξεις ποῦ ἔδειξαν πόσο ἐνωμένους μέσα του ἔχει τὸν καλλιτέχνη, τὸν ἱστορικὸ καὶ τὸ φιλόσοφο. Θυμοῦμαι μάλιστα πῶς, καθὼς ἔβγαίνα ἀπὸ τὴ σάλα ἔπου ἔγινε ἡ τελευταία του διάλεξη, στὴν ὁποία μᾶς εἶπε τόσα ὁμορφα πράματα, ἀκουσα δυὸ ἀπὸ τοὺς ἀκροατές του νὰ λένε πῶς «πρέπει νάνα

μαλλιάρὸς». Καὶ πραγματικὰ οἱ ἰδέες τοῦ Κορ Roussel γιὰ τὴ Γαλλικὴ γλώσσα, γιὰ τὴν ἐξέλιξή της, τοὺς νεωτερισμοὺς καὶ τὶς ἀνωμαλίες της, καθὼς καὶ γιὰ μερικὲς σχολαστικότητες τῆς ὀρθογραφίας της, εἶναι «μαλλιάρές», ἀν τὶς κρίνῃ κανεῖς μὲ τὴ «μανταλιτὲ» τῶν καθαρευούτων.

Αὐτὴ ἡ εἶδηση τοῦ «Νουμά» μοῦ θύμισε μιὰ ὠραία μελέτη ποῦ δημοσίεψε ὁ Κορ Roussel ἀπὸ ἐδῶ καὶ μερικὸς μῆνες στὸ «Mercure de France» (Τόμος XG. ἀριθμ. 330, 16 Μάρτη 1911) γιὰ τὴν προφορὰ τῶν Λατινικῶν, μελέτη ποῦ πέρασε δυστυχῶς ἀπαρατήρητη ἀπὸ τὰ περιοδικὰ καὶ τὶς ἐφημερίδες μας. Κι ὅμως μοῦ φαίνεται πῶς ἡ μελέτη αὐτὴ μπόρουσε νὰ ἐνδιαφέρῃ τοὺς εἰδικούς μας καὶ νὰ τοὺς γεννήσῃ μερικὲς σκέψεις πολυτίμες καὶ γιὰ τὴν προφορὰ τῆς ἀρχαίας μας. Γιὰ τοῦτο θὰ προσπαθίσω νὰ δώκω ἐδῶ μιὰ σύντομη περίληψή της.

Ἡ ἰδέα τοῦ συγγραφέα εἶναι πῶς τὰ λατινικὰ προφέρουνται στραβὰ ὄχι μόνο στὴ Γαλλία ἀλλὰ παντοῦ, ἀκόμα καὶ στὴν Ἰταλία, καὶ πῶς μὲ τὴ στραβὴ αὐτὴ προφορὰ ὄχι μόνο χάνεται ὁ ρυθμὸς τῆς γλώσσας ἀλλὰ, χειρότερα ἀκόμα, γίνεται ψευτικός. Κάθε γλώσσα, ἔστω καὶ νὰ μὴ μιλιέται πιὰ καὶ νὰ εἶναι νεκρὴ, ἀν δὲν προφέρεται ὀρθῶς, εἶναι ἀδύνατο νὰ δεῖξῃ τὰ κάλλη της καὶ τὴ δύναμή της σ' ἐκεῖνον ποῦ τὴ μελετᾷ. Ἡ προφορὰ δὲν εἶναι τὸ ροῦχο τῆς γλώσσας· εἶναι ἡ οὐσία της, ἡ ζωὴ της.

Ἄφοῦ ὁ συγγραφέας ἐπικρίνει καὶ τὴν ἐγκύκλιο τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας στὴ Γαλλία ποῦ συσταίνει στοὺς δασκάλους «τὴν εἰσαγωγὴν συστήματος προφορᾶς ὀρθότερας» καὶ τὸν καθηγητὴ ἐνὸς σπουδαίου Γαλλικοῦ Λυκείου ποῦ ἔγραψε βιβλίον γιὰ νὰ ξηγήσῃ καὶ νὰ ἐφαρμόσῃ τὸ σύστημα αὐτό, μᾶς λέει πῶς μὲ τὴ γνώση ποῦ ἔχομε σήμερα τῆς καταγωγῆς τῆς Λατινικῆς καὶ τὴν παραβολὴ της μὲ τὶς ἄλλες γλώσσες, κλάδους τοῦ Ἰνδο-Εὐρωπαϊκοῦ κορμού (Ἀρβανίτικα, Ἀρμένικα, Βαλτικο-σλαβικά, Γερμανικά, Ἰταλικά, Ἑλληνικά, Ἰνδικά, Περσικά) μποροῦμε νὰ φτιάσωμε μιὰν ἀναπαράσταση τῆς ἀρχαίας προφορᾶς της, ἀναπαράσταση ποῦ βέβαια δὲ θὰ μπόρουσε νάχῃ ὅλες τὶς χρωματιστὲς τῆς ἀληθινῆς προφορᾶς, μὰ ποῦ θὰ μποροῦσε νὰ δώσῃ τέτοια ζωὴ στὴ γλώσσα, ποῦ ἀν κανένας Ρωμαῖος σηκώνουνταν ἀπὸ τὸν τάφο, θὰ τῆς εὑρισκε μονάχα κάποιον ξενισμό.

Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς εἰσαγωγῆς τέτοιας μεθόδου θὰ ἦταν πῶς ὄχι μόνο οἱ μαθητὲς θὰ αἰσθάνονταν τὴν ὁμορφιά καὶ τὴ μεγαλοπρέπεια τῆς γλώσσας μὰ καὶ θὰ ἔδειχναν πολὺ πιὸ ἐνδιαφέρο στὴ διδασκαλίαν της. Σὰν ἦταν παιδί, λέει ὁ Κορ Roussel, τοῦ ἑμα-